

8.82x30.39	1	עמוד 31	כותרת - הארץ	19/07/2013	37953008-5
נאמן מוסד למחקר מדיניות לאומית בטכניון ד"ר ראובן ג - 85300					

שבתאי לובל

נגיף ההתרסה

הדגלים הונפו, החרבות נשלפו, הסיסמאות צוחצחו - הכל הוכן למערכה הגורלית, אבל בהמולת הקלישאות נשכחו עובדה חשובה ושאלה עקרונית. העובדה שאסור לשכוח היא שבי-מלחמה הזאת אין אויב. השאלה המהותית שחייבים לשאול לפני שיוצאים לקרב היא: מה היעד? מלחמות שלא הוגדרה להן מטרה עלולות לגרום נזקים גדולים ותועלתן זעומה.

במאמרו "נגיף ההפרדה" תקף פרופ' אליה ליבוביץ' את תוכניות הלי-מודים המיוחדות לחרדים, הציג אותן כחזרה לאחור בזמן, לימים של הפרדה בין הגזעים בארצות הברית, וטען כי הן עומדות בסתירה לעקרונות האוני-ברסיטאיים האוניוורסליים ("הארץ", 5.7). ליבוביץ' שכח רק שבמערכה על שילוב החרדים באקדמיה אין אויב שעלינו לשנא מותניים כרי להביסו. חמור מכך, הוא התעלם מהיעד שאליו כולם שואפים: צירופם של החרדים והחרדיות למעגלי ההשכלה הכללית והמדעים ושילובם בשוק העבודה. תוכניות לימוד נפרדות למגזרים שונים קיימות זה כבר בכל האוני-ברסיטאות והמכללות. בכל אחת מהתוכניות הללו יש קריטריונים מיוחדים לקבלה, ה"מפלים" לכאורה אחרים, שמנועים מלהשתלב בהן. לכל אחת מהן יש פרמטרים ייחודיים שאין באחרות. אופיין של התוכניות האלה מגוון מאוד, אבל העיקרון זהה: הן נועדו לאוכלוסייה ספציפית, שיש לה שאיפות, יכולות, צרכים ואילוצים ייחודיים. יש תוכניות ייחודיות ויעור דיות לפרחי טיס, לחניכי קורס חובלים, לאנשי שב"כ ושב"ס, מוסד ומשט"רה, לתלמידי פו"מ, למכללה לביטחון לאומי. כל אחד מן ה"מגזרים" האלה זקוק לכוננון עדין ולהתאמות כדי שיוכל להשתלב באקדמיה - וטוב שהי כידו בכך בכל המוסדות, גם אם לפעמים זה נראה כ"כניעה" או כ"יתור".

שני מסמכים שחיברו אנשי הפרויקט המחקרי-התכנוני "שילוב חרדים בכלכלת ישראל" במוסד שמואל נאמן למחקר מתקדם בטכניון, בראשות ד"ר ראובן גל, שופכים אור על העובדות. החוקרת איליה זטקובצקי מצאה, כי אוכלוסיית הסטודנטים החרדים בישראל גדלה בתוך שש שנים ביותר מכפליים - מכ-3,000 בתש"ס ל-7,350 בתשע"ב - והגיעה למסגנה שבשנת הלימודים הקרובה יגיע מספרם לכ-10,000. הסטודנטים החרדים לא ישתלבו באוניברסיטאות, אלא בשלוחות ובמכללות מיוחדות שהוקמו בשבילם כמו המכללה החרדית לבנים בבני ברק, המכללה לבנות בירוש"לים או הקמפוס החרדי בקריה האקדמית אונג.

כדי לסייע לבוגרי הישיבות, שלא למדו את מקצועות הליבה, לצמצם פערי השכלה וידע נפתחה מכינה באוניברסיטה העברית בשיתוף מכון מגיה, שבה נוהגת הפרדה בין נשים לגברים. הטכניון פתח מכינה לגב-רים בלבד ובקרוב תפתח בו גם מכינה לנשים. לכל אלה יש לצרף את האוניברסיטה הפתוחה, שיותר ויותר חרדים לומדים בה. יתרה מכך, מי שממשיכים לתואר שני בפסיכולוגיה, במשפטים, בכלכלה או במחשבים כבר עושים זאת במסגרות הרגילות, המעורבות.

על פי מחקר אחר של מוסד שמואל נאמן, שחיברו יעקב לופו ואסף מלחי, כ-30% מתלמידי הישיבות הגבוהות שוקלים בחיוב לימודי חול. שליש הוא גם שיעור הגברים החרדים בגילים 20-34 המתמייחים ברצ"י נוח לאופציה של לימודים אקדמיים; ובקרב הנשים השיעור גבוה בהרבה - 70%. לפי נתונים אלה, קיים פוטנציאל של כ-19 אלף חרדים שילמדו במוסדות אקדמיים. מעבר לכך, כ-15 אלף חרדים סיימו קורסים מקצו-עיים וכ-30 אלף חרדים מעוניינים להצטרף למעגל העבודה. לראשונה זה שנים יציאה לעבודה זוכה לתמיכה רחבה של רבנים.

הממשלה אישרה לאחרונה את חוק השוויון בנטל, שיחייב את רוב הצעירים החרדים להתגייס לצה"ל, אבל לא ברור כיצד יעמדו ההצהרות במבחן המציאות. מה שברור הוא שצה"ל יתגמש מול המתגייסים החדשים ולא יכפה עליהם גזירות שלא יוכלו לעמוד בהן. לפני יותר משנה הודיעו המועצה להשכלה גבוהה והוועדה לתכנון ולתקצוב כי שילוב החרדים בא-קדמיה הוא משימה לאומית, והכריזו על מהלך קל יותר לביצוע ומשמעותי מאוד לעתיד ישראל: מיסוד תוכניות הלימודים החרדיות הייחודיות על ידי הקמת מסגרות ייעודיות בקמפוסים הקיימים או בקרבתם. המהלך העניק גושפנקה אקדמית למהפכה היסטורית שקשה להגזים בחשיבותה.

האקדמיה הישראלית אינה צריכה לחשוש מפני נגיף ההפרדה, שממנו מזהיר ליבוביץ', אלא להירפא מן ההתנצחות, הדווקאיות ושאר תופעות הלוחאי השליליות של נגיף ההתרסה. מי שהעיקר בעיניו הוא שסטוד-נטיות חרדיות יישבו ליד צעירים חילונים ושסטודנטים חרדים ילמדו דווקא עם סטודנטיות בג'ינס, אינו מעוניין באמת בהשתלבות החרדים בשוק העבודה. בשם החירות האקדמית הוא מבקש "להעביר את החרדים על אמונתם", לעמת אותם עם עיקרי תרבותם ולהוסיף בריחים על שערי הגטו שהצעירים החרדים סגורים בתוכו.

ד"ר שבתאי לובל הוא המשנה לנשיא אוניברסיטת בריאילון והאחראי על פיתוח המסלול האקדמי המיוחד לחרדים באוניברסיטה